

choro assistentiam, abque divina psalmodia cantu. Verum, nisi illis preterit sit apostolicum, non presumptum, vel abrogatum, sed legitimum ac vigens privilegium sine indultum, iure ac merito vendendum est ne illi, dum ita se gerunt, præbendam ac distributionum fructus minime suos faciant, & consequenter ne ad eorum restitutionem teneantur. Quapropter vestrum erit, Venerabiles Fratres, hæc omnia illis aperire, ut neque nobis, neque vobis apud divinum iudicem fraudi sit, si in huiusmodi re, quæ tanti est momenti, upote quæ ad ipsius Dei cultum proxime spectat, abulus & corpielias, quas arguendo & increpando evellere debemus, dissimulatione ac silentio nostro foveisse & confirmasse inveniamur. Interea Fraternitatibus vestris, quas intimo cordis affectu amplectimur, Apostolicam Benedictionem ampliffimè impertimur.

„ Datum Romæ apud S. Mariam
„ Maiorem die xix. Augusti MDCC-
„ XLIV. Pontificatus nostri anno
„ quarto.

CAPUT VII.

Quando, quies, & quo loco celebrandum sit.

Quest. I. *Qua hora celebrare licet?*
Resp. Communis sententia est, licitum esse celebrare ab aurora usque ad meridiem. Variæ assignantur causæ tum anticipandi, tum postponendi celebrationem. Damnum grave, ut amissio notabilis lucri, occasio itineris necessarii, reputantur causæ sufficientes anticipandi, aut postponendi per horam Missam. Generales, Provinciales, Superiores locales possunt cum suis Religiosis dispensare ex rationabili causa, ut anticipent, vel postponant tempus celebrandi; cum sint ipsorum Ordinarii.

II. Quest. II. *Quodnam peccatum perpetrat qui ante, vel post præscriptum tempus celebrat?*
Resp. Peccare hunc graviter Auctores docent, quando sine ulla causa legenti præscripti temporis violat. Quis autem absque causa hæc legem infringat? Dissident vero Auctores in assignanda temporis quantitate necessaria ad culpam gravem. Alii requirunt meridiem horam, alii tres quadrantes, alii fere horam. Verum raro accidit in hac materia peccati. Nam alicubi, ut Venetiis, consuetudo est protrahendi missas post meridiem. Causæ quoque occurrunt anticipandi, aut protrahendi Missam. Nam præter assignatas solemnitas

cantus sæpe Missam protrahit per unam & alteram horam. Funera solemnia Principis, aut alicuius Magnatis, iter quoque, ut dixi, concio, publica supplicatio, causæ esse queunt cur per horam anticipetur, vel postponatur. Religiosis privilegio frui inchoandi Missam una hora post meridiem docent plures. Si differant post hæc horam per tres quadrantes, peccabunt venialiter solum, inquit P. Viva, ob parvitatem materia: & laudat Bonacinam, ac Sylvium.

III. Quest. III. *Licitum ne est celebrare tribus ultimis diebus hebdomadæ sanctæ?* Resp. Die Iovis licitum est celebrare cultibus Sacerdoti; quamvis communis Ecclesiæ consuetudo sit ut tali die, sicut & sabbato sancto, Sacerdotes ablineant a celebratione. Nisi aditæ peculiaris ratio, existimio servandam esse consuetudinem tum die Iovis, tum sabbato sancto. Superiores tamen ex rationabili causa dispensare cum aliquo Sacerdote possunt, ut re ipsa interdum dispensant. Die Parasceves vetitum omnibus celebrare. Quando festum Annuntiationis vel in Parasceve, vel in sabbato sancto occurrit, iam statutum est transferendum esse.

IV. Quest. IV. *Quandonom licet pluries eodem die celebrare?* Resp. Olim, ut diximus, pluries Sacerdotes celebrare poterant. In præsens dumtaxat die Nativitatis Domini concessum est tres Missas celebrare. Nemo tamen ad tres celebrandas astringitur, sed ad unam tantum tenetur, etiam si Parochus sit. Quando quis unam tantum dicere velit, Gavantus contendit, eum debere legere primam, aut tertiam. Alii contendunt eum legere posse quam maluerit. Si celebrat media nocte, videtur opportunior prima; si versus meridiem, tertia videtur magis expedire: nulla tamen ratio apparet cur hæc potius quam illam celebrare debeat. Qui omnes tres Missas dicere velit, potest illas celebrare successively post mediam noctem, inquit P. Viva *quest. v. art. 6. num. 3.* & allegat Suarez, ac Dianam. Ad decretum emanatum 1641. relatum a P. La-Croix, quo id prohibetur, responder P. Viva, non esse ulla ubique receptum. Hæc opinio videtur esse contra communem consuetudinem. Una Missa celebrari potest media nocte elapsa: alia duæ celebrandæ sunt post auroram. Ante quippe auroram communicare populus nequit. Hæc est communis consuetudo.

V. Alicubi in aliquo regno Hispaniæ die commemorationis defunctorum celebrantur a quolibet Sacerdote duæ Missæ. Annoelevationis summus Pontifex BENEDICTUS XIV. Regi

DECRETUM
CLEMENTIS XI.

De celebratione in Oratoriis privatis emanatum
15. Decemb. 1702.

Nonnulli Episcopi, & complures Regulares sub prætextu privilegiorum ea sibi licere putant quæ prohibita sunt. Siquidem Episcopi, etiam in aliena diocesi, extra domum propriæ habitationis in privatis laicorum domibus erigi faciunt altaria, ibique per unum, aut plures in suis Gallanis vivificam Christi hostiam immolare: Regulares vero in quibusdam Magnatum, seu aliarum nobilium personarum privatis Oratoriis, quæ certis quandoque ex causis a Sede Apostolica concedi solent, celebrare audent vel plures Missas quam in iis sit indultum, vel alique præsentia personarum quarum contemplatione gratiosa concessio emanavit, vel extra debitas horas, & post meridiem, vel illis etiam diebus quibus per constitutiones diocesanas, aut etiam decreta S. Congregationis Concilii celebrari prohibetur, aut quæ in ipsis indultis apostolicis excipiuntur, quominus in illis celebrari possit; aut etiam altari portatili uti non veniunt in sanctuarium sacrosanctum contempnam, ac sancti sacrificii irreverentiam. Quamobrem ad abusus huiusmodi eliminandos, & ad instaurandam venerationem tremendo mysterio debitam sanctissimus Dominus noster ex unanimi voto S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, inherendo declarationibus alias hæc de re editis, expressè declarat, Episcopis & his maioribus Prælati, etiam si Cardinalatus dignitate fulgentibus, neque sub prætextu clausi in corpore iuris neque alio quocumque titulo, nullo modo licere extra domum propriæ habitationis, in domibus laicis, etiam in propria diocesi, quod fortius intelligitur in aliena, erigere altaria consensu adhibetur, etiam si deinde in Oratoriis privatis, quæ per S. Sedem concessa fuerint, non licere Regularibus cuiusvis Ordinis, aut Instituti, seu Congregationis, etiam Societatis IESU, aut etiam cuiuscumque Ordinis militaris, etiam S. Ioannis Hierosolymitani, aut aliis quibuscumque Sacerdotibus, etiam si essent Episcopi; in iis celebrare in diebus Pa-

Regi Lusitanis privilegium concessit, quo Sacerdotes celebrare possent eadem die tres Missas, adiecta tamen conditione ut pro una sola accipi stipendium possit.

VI. Plures assignari casus solent in quibus iterare Missas licet. Si Parochus habeat plures parochias, & nisi plures celebret Missas, aliqua parochia Missa careat: tunc, inquit, binare potest. Immo die Natalis Domini Parochum habentem duas parochias, posse celebrare sex Missas, docet La-Croix *num. 240.* ubi citat Suarez, & Logo, qui concedunt tali Parocho, ut in singulis parochiis repetat Missam diebus feriatis, ne alteruter populus potestate privetur offerendi sacrificium. Leander, Gobat, & alii contendunt, adventum Principis, vel Magnatis, dedicationem Ecclesiæ, quando ob populi multitudinem laici non est unum sacrificium, nisi tantam Ecclesiæ, vel Sacerdotis paupertatem, necessitatem benedicens nuptiarum, sufficientes esse causas iterandæ Missæ. Sed opiniones iste falsæ sunt, præsertim ætate nostra, ob Sacerdotum multitudinem. Et cum Sedes Apostolica prohibuerit Missam eadem die iterari, nemo absque eiusdem dispensatione plures eadem die celebrare Missas valet.

VII. Quest. V. *Quo loco celebranda sit Missa?* Resp. In Ecclesiæ vel consecrata, aut saltem benedicta ab Episcopo, & ad altare aut consecratum, aut in quo sit petra consecrata. Episcopus facultatem impertire potest celebrandi extra Ecclesiam in aliquo honesto loco ob rationabiles causas. Quare si Parochus prævideat, in tali solemnitate populum non posse in Ecclesiæ ob angustiam congregari, debet prevenire, & petere facultatem ab Episcopo celebrandi extra Ecclesiam: quæ facultas non censetur data, nisi in casu repentino, & inopinato. Quilibet Sacerdos celebrare valet in altari fixo consecrato, ubiqueque posito, Episcopi auctoritate erecto, Episcopus in itinere potest in altari portatili celebrare, vel curare ut eorum se celebret, dum ad Ecclesiam commode accedere nequit. Aliqui contendunt, id eum agere posse in propria, secus in aliena diocesi. Alii contradicunt, cum hæc actio non sit iurisdictionis contentiosa, led usus privilegii personalis. Circa hoc decretum edidit Clemens XI. quod hic subijcio legendum.

sccharis, Pentecostes, Nativitatis Christi Domini, alique anni festis solemnioribus, ac diebus in indulto exceptis, in reliquis vero diebus predictis Regularibus, & Sacerdotalibus quibuscumque, etiam Episcopis, in praefatis Oratoriis celebrare non licere, ubi unica Missa, quae in indulto conceditur, fuerit celebrata: super quo celebraturus te nequit diligenter inquirere, & de eo se optime informare: atque illa etiam in casibus praemissis celebrari nequeat post meridiem, demandando ulterius, ac declarando in omnibus huiusmodi casibus personis quacumque, dictas Missas audientes, nullatenus precepto Ecclesiae satisfacere. Quo vero ad altare portatile, iterum in haerendo declarationibus supra dictis, censuit licentiam, seu privilegia concessa nonnullis Regularibus in *e. In his de priv. & per aliquos summos Pontifices aliis Regularibus communicata*, utendi dicto altari portatili, in eoque celebrandi abque Ordinariorum licentia in locis in quibus degunt, omnino revocata esse per idem Concilium (Tridentinum) atque idcirco eisdem Regulares prohibendos ne illis utantur, ac mandandum, prout praesentis tenore mandat Episcopis, alique Ordinariis locorum, ut contra quoscumque contravenientes, quamvis Regulares, procedant etiam tanquam Sedis Apostolicae Delegati ad poenas praescriptas per idem S. Concilium in dicto decreto *It. 22. c. unico*, usque ad censuras latae sententiae, tributa etiam iidem facultate per hoc decretum ita procedendi, perinde ac si per S. Sedem specialiter concessa fuisset. Et ita Sanctitas sua declarat, & servari mandat.

Cardinalis Pontificus Praefatus.

Descriptum tamen decretum Benedictus XIII. expulit in favorem Episcoporum in sua Romana Synodo celebrata anno 1725. sequenti declaratione, quae habetur titulo *xv. cap. 111.* Declaramus tamen, quod cum in praedicto decreto statatur non licere Episcopis extra domum propriae habitationis in domibus laicis erigere altare, ibique sacrosanctum Missae sacrificium celebrare, sive celebrari facere; huiusmodi prohibitio intelligenda non fit de domibus etiam laicis in quibus ipsi Episcopi forte occasione visitationis, vel itineris hospitio excipiuntur, & nec etiam quando Episcopi in casibus a iure permixtis, vel de speciali Sedis Apostolicae licentia absentes a domo propriae ordinarie habitationis moram idcirco faciunt in

aliena domo per modum similis habitationis: his enim casibus licita sit esse erectio altaris ad effectum praedictae celebrationis, non secus ac in domo propriae ordinarie habitationis.

VIII. In navi quoque licitum est celebrare, dummodo absit periculum sanguinis effundendi. Immo addunt, licitum esse servare in eadem Eucharistiam, si locus assit decens & opportunus. Alii dicunt, posse celebrari Missam siccam, quando non potest consecrari. Sed huius Missae siccae usus mihi non probatur. Quando offerri sacrificium nequit, recitentur preces, legantur Evangelia, Epistola Paulinae, sicut meditationes mysteriorum christianae religionis, & alia pia officia exercentur.

IX. Quae. VI. *Quid de Oratoriis privatis dicendum?* Oratorium privatum est locus in domo hominis privati ad tempus cultui divino deputatus. Quare Oratoria in palatiis Episcoporum, in Regularium claustris, perpetuo destinata divino cultui, non computantur inter Oratoria privata; sicut neque Oratorium quod habet ingressum in publica via. Sermo ergo in praesentia non est de Oratoriis Regularium, aut Episcoporum, sed de Oratoriis privatis laicorum, aut Clericorum secularium.

X. Concilium Tridentinum *sess. xxii. decret. de celeb. Miss.* imperat ne Episcopi permittant in privatis domibus celebrari. Paucis qualibus, & alii non pauci docent, posse Episcopum dare facultatem ut celebraretur in privatis secularium Oratoriis pro dando viatico infirmo graviter aegrotanti; & quando tutus non sit egressus e domo, ut tempore pestis. P. La-Croix *Lib. VI. part. 11. non. 267.* narrat, Episcopos in Germania respa porellitum exercere concedendi Oratoria privata ad vitam alienis. Verum quid possint, aut non possint Episcopi, ad me non attingit definire. In Italia a sola Sede Apostolica facultas erigendi Oratoria privata secularibus impertitur. Concedunt dumtaxat Episcopi facultatem erigendi Oratoria publica, seu quae publicum ingressum admittunt. Publicum autem est, ut dixi, quando habet ingressum in publica via, & omnibus ingressus patet.

XI. Innumeras quaestiones de his Oratoriis instituerunt, quasi non sufficienter illa quae excitantur super iure naturali, & divino. Vix aliquid emanat statutum, aut privilegium, quin volumina quaestionum eundem. Fateor me lummpere tadere, dum tot quaestionum farraginem. lego super eius-

modi

modi statuti & privilegii meri iuris positivi humani, saepe non communis, sed privati. Aliqua praecipuas perstringam.

XII. Et principio dicunt, Oratoria ista debere moris quatuor conflare, ab aliis locis profanis sanctis. Pro quarto tamen aptari tela potest, quae aperiatur, aut claudatur ad commodum audientium Missam. Privilegium a Papa concessum cessat morte privilegiati, non perit morte Papae. Si privilegium concedit unius Missae celebrationem, intelligitur quod unica illo die celebrari possit. Aliqui cavillantur, quod haec particula *una* non sit exclusiva; ideoque licitum esse celebrari plures. Sed commentum istud nimis est ineptum. Si privilegiatus mutet domicilium in aliam diocesis, secum desert privilegium; cum sit personale. Requiritur tamen Episcopi approbatio, etiam si mutatio in eadem civitate, quodvis aliqui distat: quia Episcopus approbavit primam locum: quia Episcopus approbavit primam locum, non alium. Si privilegiatus alio peregrinetur, nequit curare ut privatim sibi celebraretur. Neque unum Oratorium in villa, aliud in civitate haberi potest, nisi id Papa expresse concedat. Vi enim unius privilegii unico tantum in loco conceditur Oratorium.

XIII. In eiusmodi Oratoriis veritum est celebrare in festis Nativitatis Domini, Epiphaniae, Paschatis, Pentecostes, Annuntiationis, Assumptionis, Apostolorum Petri & Pauli, & omnium Sanctorum, nisi aliter exprimitur. Decretum Sac. Congr. 17. Novemb. 1697. quo id declaratur, refert Gaventibus; confirmatumque est decreto Clementis XI. supra rescripto. In his Oratoriis privatis nequit cantari Missa solemnis.

XIV. Satisfaciunt precepto audiendae Missae de festivo in his privatis Oratoriis omnes qui habitant in domo privilegiati, ut pater, mater, nurus, gener, uxor, filii, filiae, nepotes, pronepotes, & alii per lineam rectam descendentes, & manentes sub regimine familiae privilegiati, habitantisque cum illo; item famuli, servi, & ancillae. Hospites, nisi sint in privilegio nominati, non satisfaciunt. Si hi in Bulla sint nominati, Tamburinus docet (cui subseribit La-Croix cum aliis) etiam famulos eorundem hospitium privilegio uti posse. Vera ne, an falsa sit haec opinio, ignoro. Ego istuc interstenda esse haec privilegia censo; cum sint contra ius commune parochiale. Rursus ostendendum est ut Christiani absire hoc incommodum vellent invivendi supremum Dominum in illius domo, ibique eua communi-

fidelium societate Deo sacrificandi. Non pauci hinc privilegia extorquent immoderati commodi, ne dicam otii, & torporis causa. Privilegia suspicio, & ea qua par est reverentia veneror. Sed plarimi iidem abstantur. An ne sola gens plebea, & pauperes frequentare parochias alirgantur? Communerit qui plurimis abundant vitis, nihil poenitentiae, nihil incommodi pati volunt, sed suis commoditatibus Deum ipsum infervere contendunt. Utiam saltem matronae, & matronulae, quae in propriis domibus Missam audiunt, in publicum tam impudent, & tam frequenter non prodierit. Sed mane domi Missam audiunt; post splendidi luxus, pompe, saltus apparatus exornatae, diu molisque contendas, theatra, virorum, & amoliarum certus frequentant, & incommoda gravissima libent. Interea concedentis privilegia est succurrendi infirmis, debilibus, devotiorit erga sacrosanctum sacrificium, non fovendi legimitiam, molitiam, & saltum. Huc per translationem, & salvo sapientum iudicio dicta sint.

XV. Quae. VII. *An qui non sunt defamilia, satisfaciunt precepto diei festi audiendae Missam in Oratoriis privatis?* Resp. Adfirmant Probabilitate plures, Azorius, Caltroupalus, Pellicanus, Homobonus, Henriquez, Bulembau, Burgaber, Marchantius, Gobat quos refert P. La-Croix *Lib. III. part. 1. num. 628.* eorumque opinioem probabillem vocat: & ideo vi Probabilissimi secunde ad praxim reduci potest. Laudat etiam sapientiam P. Sponer, qui fuaet ut qui non sunt de familia, alibi Missam audiant; nolentes tamen non urget.

XVI. Recensita opinio falsa est, & penitus improbabili. Nam Pontifex in Bulla conceptis verbis illam improbat. Haec sunt verba Pontificis: *volumus autem ut alii qui non sunt de familia, non censentur liberi ob obligatione audiendi Missam in Ecclesia.* Cui nam in mentem venisset tam uberrimam esse vim Probabilissimi, ut hanc luculentissimam Pontificis clausulam eluderet? Reponunt laudati Probabilitate, praefatam clausulam apponi in Bulla, seu Brevi, ut servetur antiquus *Missae Curiae*: & dantur privilegia, inquam, secundum antiquas formulas rescribendi. Haec sunt commenta, quibus legete hominum arbitrio accommodantur. Haec libertate circumvenendi leges, calque ad arbitrarios sensus detorquendi admilla, & quae lex, quod decretum consistere valet. Qua enim libertate hanc, eadem ceteras leges interpretari non potest recentiores lo-

lent. Tu heinc collige. Si legam aperitissimam cavillari audent, quid non audebunt, cum lex aliquam præter ambiguitatem? Quæ horum habenda ratio est, si nihil est tam manifestum, nihil tam peripicuum, quod illorum distinguendum non subiaceat? Hanc opinionem ipsi doctiores Probabilistæ reiticiant. Vel P. ipse La-Croix nostram sententiam probabiliorē vocat. Sed, cum oppositam probabilē asserat, hoc latet Probabilistis ut secure ad praxim reducere illam valeant. Paqualigam, licet benignissimus Probabilista, pro hac nostra sententia, quam & ipse defendit, laudat undecim Auctores, quibus accedunt Diana, Bassatus, & alii. Concludo, certum esse non satisfacere præcepto illos qui non sunt de familia: quia sic declarat Pontifex summus. Nec est quod dicitur immorari in convellendis vanis coniecturis. Qui plura de privatis Oratoris cupit, consulat Paqualigam, qui solo calamo hoc de argumento scribit. Noli tamen aliquid serio examine Auctoris huius, sicut nec aliorum, nec mei ipsius, omnium infamiam, piacita suscipere.

XVII. Quæst. VIII. Quid dicendum de abusu differendi celebrationem Missæ in privatis Oratoris ultra horam prescriptam? Resp. Viri nobiles communiter Presbyterum habent qui illis tum in profanis, tum in sacris officiis inserviat. Non modo illum ad altare sacris indumentis paratum ad celebrandum expectare dominam, vel dominum faciunt, sed non raro ultra horam prescriptam celebrationem protrahere cogunt.

BENEDICTUS XIV. Tom. II. nos. xiv. §. 3. iure invehitur adversus tantam corruptelam, ubi verba adducit Agobardi Archiepiscopi Lugdunensis in epistola ad Bernardum Chorpiscopum. *Invehitur consuetudo impia, ut pene nullus invenitur atheniensis, & quantaluncumque proficiens ad honores, & gloriam temporalem, qui non demeritum habeat Sacerdotem, non cui obediat, sed a quo inest illi exigit licitam simul, atque illicitam obedientiam, non solum in divinis officiis, verum etiam in humanis.* Scandalum huius adeo monstruosum est, ut in Gallia, inquit Franciscus Puget Tom. II. pag. 819. regis edictis improbatum proscriptumque fuerit. Oratoria istis, & sacrificia, non ad laudificationem amant, sed ad profanationem divini cultus interveniunt. Consecratorum est suspendere illis sacramentorum administrationem, humano respectu contemptos; cum & ipsi sacerdotio, & sacrificio abstantur.

XVIII. Quæst. IX. Quid dicendum de Ec-

clesia benedictione, & consecratione? Resp. Benedicti Ecclesia potest a simplici Sacerdote ex commissione Episcopi; consecrari a solo Episcopo potest. Neque enim Episcopus valet committere Sacerdoti, etiam in dignitate constituto, ut Ecclesiam consecret, aut pollutam reconciliet, etiam si qua ab Episcopo tantum benedicta fuisset. Pontifex vero summus committere simplici Sacerdoti potest ut Ecclesiam consecret; cum ritus iste iuris sit ecclesiasticus. Missa dedicationis legi nequit, nisi consecrata Ecclesia sit. Disputant Auctores, num valida sit consecratio ab Episcopo hæretico, vel ab excommunicato peracta. Alii admittunt, negant alii. Adfirmantes inquit: Episcopus hæreticus, & excommunicatus vitandus valide baptizat, valide consecrat: quidni & consecrare Ecclesiam poterit? Ratio videtur solida. Sed cum casus ille vix contingere hac aetate valeat, severius illum non discutio.

XIX. Quæst. X. Quid sit Ecclesie pollutio? Resp. Ecclesia polluta dicitur 1. Propter homicidium in ea patratum, etiam in fine sanguinis effusione; aut si vultus sit letale, ut ibi, aut alibi mori debeat vulneratus. 2. Per sanguinis, aut feminis publicam effusionem mortaliiter malam, atque adeo etiam sacrilegum actum coniugalem. 3. Per sepulchrum excommunicati vitandi, vel infidelis. 4. Per destructionem Ecclesie, aut demolitionem maioris partis. Pollutionem Ecclesie, quæ per insultum Cocinerii, & perurbator Republice in Ecclesiam se se recipiat, ut iustitie potestatem declinet, si capiat, aut ibi occidat, non pollutur Ecclesia: quia hic non gaudet immunitate. Alii tamen contradiunt, ut Diana, & Fagundes. Sed hoc ad Episcopum deferatur. Si Sacritia suis muris dividatur, & in eadem fiat percussio letalis, plures docent non pollut Ecclesiam.

XX. Si effusio mortalis feminis, aut sanguinis non sit publica notorie facti, vel iuris, Ecclesia non pollutur. Heinc quamvis privatim sciat, hunc, aut illum flagitium pollutionis in Ecclesia perpetrasse, non propterea Ecclesia pollutæ censetur. Quid, si crimen ob quod Ecclesia esset polluta, fuisset tempore commissionis notorium, sed maneat longo tempore occultum, & postea sciat? Aliqui docent Ecclesiam pollutæ, etiam si post 50. annos delictum innotescat. Alii contendunt, Ecclesiam non pollutæ, si crimen occultum maneant per tres aut quatuor mentes. Etiam hoc ad Episcopum referendum est. In dubio, an Ecclesia sit polluta,

lata,

lata, censenda est polluta: quia possessio stat pro sanctitate Ecclesie, ut fatetur vel ipsi Probabilistæ. Ecclesia non reconciliatur per sacrificii celebrationem; sed reconciliari debet iuxta ritum præscriptum. Quare licitum non est in eadem celebrare, nisi sit secundum ritum reconciliata.

XXI. Quæst. XI. Ecclesia destructa, quid de lignis, lapidibus, & fundo agendum est? Resp. Hæc decernuntur cap. Ligna de consecrat. distinct. 1. Ligna Ecclesie dedicate non debent in aliud opusungi, nisi ad altam Ecclesiam, vel igne sunt comburenda, vel ad profectum in Monasterio fratribus: in laicorum opera non debent admitti. Dum igitur Ecclesia destruitur, ligna, & lapides delervire nequeunt privatis laicorum vibus; sed existendum contrui debent aut dormitorium, aut capitulum Religiosum, vel in eorumdem coquina ligna comburi.

XXII. Circa fundum Ecclesie dirute l. Adæ Sacra 72. ff. de contrah. emp. hoc statuitur. *Adæ sacra terre motu diruta, locus adificii non est profanus, ideo venire non potest.* Episcopus tamen facultatem vendendi talem fundum dare posse ex rationabili causa, exilliant Auctores, erecta ibidem cruce.

XXIII. Quæst. XII. Quales altare respiciuntur ad sacrificium? Resp. Necessarium est altera a proprio Episcopo consecratum; fixum vel portatile, seu viaticum. Portatile unico consistere lapide debet tanta magnitudinis, ut super eum residere possint calix, patena, hostia, & particule consecrandæ. Requiritur ut in sepulcro seu sigillo aræ ponatur Reliquie; ut constat ex cap. Si placuit de consecr. dist. 2. Contendunt plures, contra-riam hodie obtinere consuetudinem; cum non sit tanta Reliquiarum copia, quæ pro tot altariis sufficiat, inquit P. Viva quæst. v. art. 6. num. 9. Verum in hoc standum est Episcopi iudicio, & Rituali de consecratione altaris.

XXIV. Quæst. XIII. Quodnam altare sit execratum? Resp. Ut altare dicatur execratum, ineptumque ad sacrificium, fractio illius debet esse enormis, quæ formam eundem destruat. Idque contingere dicunt, cum tertia illius pars dempta fuerit; vel si figura sit ita deformata, ut dignosci non valeat. Addunt communiter, quod, si laqueis fracta sit partes duas, quarum qualibet apta sit sustinere calicem, patenam, & hostiam, possit utraque pro ara delervire; cum totus lapis sit consecratus. Militionariis concedi privilegium solet ut celebrant in altari portatili, etiam fracto, aut

Conc. Theol. Tom. VIII.

leso, & Reliquiis destituto. Si altare non sit fractum, sed fixum, non amittit consecrationem; dummodo forma non sit destructa, nec separata partes. Si altare fixum transferatur absque latione structuræ superioris, & inferioris partis, ad alium Ecclesie locum, consecrationem non amittit. Si tamen pars inferior simul & superior consecrata sit, & a separetur ab altera; tunc amittitur consecratio. Similiter quodam frangitur sigillum, seu sepulchrum altaris, aut removetur cum Reliquiis; tum amittitur consecratio.

C A P U T VIII.

De precepto quo Sacerdos celebrare astringitur cum ministro.

I. Quæst. I. An Sacerdos teneatur Missæ sacrificium offerre? Resp. Omnes fideles præcepto naturali, divino, & ecclesiastico offerre per publicos Ministros Missæ sacrificium astringuntur. Supra ostensum est adversus novatores, ipsos Sacerdotes consecrandi potestatis instructos esse. Iure autem naturali astringi fideles omnes ad offerendum Deo sacrificium per Sacerdotes, quo eius supremum dominium recognoscant, & pro acceptis beneficiis gratias rependant, inde patet, quod in omni naturæ statu semper oblatum Deo fuerit sacrificium. Eodem ergo iure eligere Sacerdotes debent, ut id præsent, Porro non aliud in Christiana lege est sacrificium, nisi incruentum Missæ. Igitur si iure naturali fideles obligati sunt Deo offerre sacrificium, etiam divino iure ad id astringuntur. Quod natura ipsa imperat, hoc & ius divinum fieri mandat. De precepto ecclesiastico fusius alibi dictum est. Tandem qua lege fideles arguentur interesse sacrificio, eadem Sacerdotes tenentur offerre; cum hæc duo reciproca sint. Divinum mandatum, obligans Sacerdotes ad sacrificiandum, habetur Luc. xlii. *Hoc facite in meam commemorationem.* Et rursum Apostolus Paulus ad Hebr. v. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his que sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis.*

II. Peripicue more suo S. Thomas debetum quo astringuntur Sacerdotes sacrificandi, III. Pari. quæst. lxxxii. art. 10. declarat. Dicendum, quod quidam dixerunt, quod Sacerdos potest omnino a consecratione licite abstinere, nisi teneatur ex causa sibi commissâ celebrare populo, & sacramenta præbere. Sed

T 3

hoc

hoc irrationabiliter dicitur: quia unusquisque tenetur uti gratia sibi data, cum fuerit opportunum, secundum illud II. ad Cor. vi. Exhortatur ne in vacuum gratiam Dei recipiat. Opportunitas autem sacrificium offerendi non solum attenditur per comparationem ad fideles Christi, quibus oportet sacramenta ministrari; sed principaliter per comparationem ad Deum, cui consecratione huius sacramenti sacrificium offertur. Unde Sacerdoti, etiamsi non habeat curam animarum, non licet omnino a celebratione cessare; sed saltem videtur quod celebrare teneatur in quibus fideles communicare consueverunt. Et hinc est quod II. Machab. xv. contra quosdam Sacerdotes dicitur, quod tam non circa altaris officia delitit erant, contempto templo, & sacrificiis neglectis.

III. Caietanus suis in citatum articulum commentarius docuit, venialiter dumtaxat peccare Sacerdotes qui raro, aut nunquam sacris operantur. Hanc opinionem, ut inimum laxam, & fallam, expungit S. Pius V. ex Caietani commentariis mandavit.

IV. Parochi, & omnes curam animarum gerentes tenentur per seipsum, & si fuerint impediti, per alios toties celebrare, quoties fideles astringuntur Missæ interesse. Plures alii tituli occurrunt, vi quorum Pastores teneantur offerre. Concilium Tridentinum, sess. xxiii. cap. 1. inquit: *Precepto divino mandatum est omnibus quibus animarum cura commissa est, cœs suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbisque divini prædicationis, sacramentorum administratione, & bonorum omnium operum exemplo pascere. Pastores, ut mihi videtur, aut per se, aut si impediti revera sint, per alios sacrificare debent, sin quotidie, saltem frequenter, præter dies festos, ut exemplo suo parochianos invitent, & allicitant ad sacrum audendum, suoque modo cum semetipsis ostendendum. Si synagoga ipsa ex divino mandato quotidie iuge sacrificium offerebat; quanto magis Ecclesiæ christiæ præcipue, quales sunt parochiales, quotidianum sacrificium offerre Deo debent?*

V. Sacerdotes quibus nulla est animarum commissa cura, ad determinatum numerum Missarum divina lege non obstringuntur. Quid ergo illis agendum? Extrema vitanda sunt. Sacerdotes qui quotidie eo quo par est cordis fervore, animique pietate sacris operantur, summa laude digni sunt; quemadmodum improbari illi debent qui raro sacrificant. S. Bonaventura Lib. de præp. ad Missam cap. v.

exclamat; *O quam graves angustia me undique affligunt! Accedere indignè, horrendum est iudicium: non accedere ex notabili negligentia, vel contemptu, damnabilis est culpa.*

VI. Quamvis divina lege non astringantur Sacerdotes ad certum sacrificiorum numerum; lege tamen ecclesiastica frequenter celebrare astringuntur. Siquidem Innocentius III. in Concilio Lateranensi IV. in eos Sacerdotes invehitur qui vix quater in anno celebrant. Sunt & alii qui Missarum solemnium vix celebrant quater in anno. Hæc igitur, & similia sub poena suspensionis poenitus inhibemus. Suspensionis gravitas gravem præsupponit culpam. Concilium Tridentinum, sess. xxiii. cap. 14. hæc præscribit: *Curet Episcopus ut si saltem diebus dominicis, & festis solemnibus, si tamen curam habuerint animarum, tam frequenter, ut suo numeri satisfaciatur. Missæ celebrent. S. Carolus in suo Concilio Mediolanensi II. hæc part. 2. statuit. Tridentini etiam Concilii auctoritate sacri præcipuum Sacerdotibus, cuiusmodi fuerit, conditionis, & dignitatis illi sint, ut dominicis, & reliquis festis diebus Missam celebrare non omittant. Plura referre alia Concilia possem, quæ frequenter Sacerdotes & ut minus diebus dominicis, & festis, celebrare præscribunt. Et hoc idem docet S. Thomas, ut supra ostendi.*

VII. Oppones, aliquos sanctitate & doctrina celebres aut raro, aut nunquam celebrare. Verum habet. Sed quid inde? Abstinerunt Hieronymus, & Vincentius a celebratione ob profundam humilitatem, & reverentiam erga angustissimum sacrificium. Num unius & alterius exempla prævalere universali Ecclesiæ disciplina debent? Numquid qui istorum exempla opponunt; istorum virtutes, & vite sanctitatem emulantur? Numquid miraculis coruscant?

VIII. P. Dominicus Viva quæst. v. art. 5. num. 4. docet cum Diana, & aliis Probabilistis, Sacerdotes satisfacere celebrandi præcepto, si ter aut quater in anno celebrent; ut in die Natalis Domini, Resurrectionis, & Pentecostes. Hæc opinio falsa, & laxa est: quia intentionis Ecclesiæ, & Conciliorum statuta, & Sanctorum doctrinæ adversa. Hæc sunt verba P. Viva. *» Quamvis autem D. Thomas quæst. lxxxi. artic. 10. cum Soto putet, debere Sacerdotes celebrare in præcipuis festis, in quibus fideles solent communicare. . . communis tamen doctrina apud Dianam, satisfieri huic obligationi, si ter vel quater in anno celebrent; prout dicitur in cap. Dolentes,*

» præ-

» præcipue in die Natalis Domini, Resurrectionis, Pentecostes.

IX. Quamvis S. Thomas putet, debere Sacerdotes celebrare diebus dominicis, & festis præcipuis; quamvis Concilium Lateranense IV. suspensionis poena multet Sacerdotes qui vix quater in anno celebrent; quamvis Tridentinum Concilium, quamvis S. Carolus Borromeus in Concilio Mediolanensi, quamvis innumera alia Concilia præscribant ut Sacerdotes dominicis, & festis diebus celebrent; communis tamen apud Dianam docent DD. Casuista, satisfieri huic obligationi, si ter vel quater in anno celebrent Sacerdotes? Unde Diana, unde ceteri Casuista Doctores colligunt, Sacerdotes sola trina in annum celebratione implere præceptum istud? Hoc solo fundo auctoritatis plurimorum Casuistarum. Sed nobis iustitiam asserere, unam solum Concilium prævalere Dianæ, Caramellis, Tamburini, aliorumque similium opinionibus.

X. Quæst. II. An Sacerdos sine ministro celebrare valeat? Resp. Olim persecutionis tempore absque ministro sacris operari licitum erat. Ad disciplina illa continuo obsolevit, ut constat ex S. Laurentio, S. Sixto ad martyrium properantem ita allocuto: *Tu nunquam sine ministro sacrificium offerre consueveras. Neque in necessitatis casu feminis permisum est ad altare accedere, vel Presbytero celebranti ministrare.*

XI. Leander dis. vii. quæst. 111. defendit in gravi necessitatis casu, puta ad dandum viaticum, licitum esse sine ministro celebrare. Et pro hac opinione allegat Suarez, Sotum, Ioannem a Cruce, Villalobos, Dianam, & alios: quia præceptum divinum ministrandi viaticum prævalere debet præcepto huius ecclesiastico. Quam opinionem reticere absolute non audeo. Idem fieri posse asserunt, ne populus in die festo Missa careat. Feminas quoque ex loco remoto respondere prece Sacerdoti offerenti aiant; licitamque esse subant Monialium consuetudinem e chore Sacerdoti respondentium.

CAPUT IX.

De ritu, seu ceremoniis quibus celebrari Missa debet.

I. Calvinista omnes Missæ ceremonias de medio subtraherunt, ut hinc illas perditionis, & ex proccacitate natas, inquit Calvinus Lib. 1. Instit. cap. x. §. 8. humana confidentiam, que se continere non potest, quin in Dei mysteris ludat, & lasciviat.

Lutherus, qui realem Christi presentiam agnoscit, aliquas admittit, plures vero improbat; & more suo debacchatur. Kemnitius plura dicitaria eructat in suo exam. adversus Romanæ Ecclesiæ ritus. Veram omnium istorum deliria prætergo; cum poenitus illa labefactaverint Theologi nostri, & præsertim doctissimus, unaque piissimus Cardinalis Belarminus.

II. Concilium Tridentinum, sess. xxiii. cap. v. de sacrif. Missæ, hæc de ceremoniis generatim acceptis statuit. *Cum natura hominum ea sit, ut non facere queat sine administratione exterioribus ad verum divinarum meditationem sustollit; propterea pia mater Ecclesiæ ritus quosdam, ut scilicet quosdam submissa voce, alia vero elatione in Missa pronuntiaverunt, instituit. Ceremonias item adhibuit, ut mysticas benedictiones, lumina, thymiama, vestes, atque id genus multa, et apostolica disciplina, & traditione, quo & maiestas tanti sacrificii commendaretur, & mentes fidelium per hæc visibilia religionis, & pietatis signa ad verum altissimum que in hoc sacrificio latent, contemplationem excitarent. His breviter prælibatis, præcipua de hoc argumento capita dicitur.*

III. Quæst. I. Quot sunt vestes ceremoniarum Missæ genus? Resp. Ad duovevantur capita. Aliæ præcedunt, aliæ comitantur Missam. Quæ præcedunt, ipsæ tantum locum, tempus, & personam. Aliæ consistunt in actionibus, que respiciunt Deum, populum, & ipsum sacrificium. Ad personam attinent vestes sacre. Nomine loci intelliguntur tempora, altaria, vasa sacra, lumina. Tempus indicat dies festos, horam celebrandi. Quæ Missam comitantur, sunt ipsæ partes sacre liturgiæ.

IV. Quæst. II. Quot sunt ornamenta sacerdotaria? Resp. Sex numerantur. Amictus, alba, cingulum, manipulus, stola seu orarium, calia seu planeta. Sacram istarum vestium usus antiquissimus. Christum Dominum, Apostolos, ceteroque Sacerdotes perfectionis tempore vulgaribus vestimentis usus fuisse, nemo inficiatur. Verum, ut a perturbatione respiravit Ecclesiæ, continuo disciplina sacrarum vestium ordinata fuit: & quidem congruenter. Nam si Reges, Principes, & Magistratus non communi, & vulgari ornata incedunt; sed augustiore, & splendidiore vestitu prædeunt ad publica præcedenda officia; quanto magis decet ut Dei Sacerdotes sacro apparatu in publica Ecclesiæ actione utantur, tum ad mysterii reverentiam, tum ad populi devotionem, & obsequium

sequum excitandum? Nonne & in ipso veteri testamento Sacerdotes peculiaries in sacrificiis vestes adhibebat? Sed, missis rationibus, auctoritas Ecclesiae, Dei lumine illustrata, fat nobis est, ut sacra Sacerdotum ornamenta veneremur.

V. Quæst. III. *Quenam sunt sacramenta vestium mystice significaciones?* Resp. Rubricarum interpretes solo calamo argumenta ista versant. Illarum originem exponunt, & incrementum De vestibus sacris ex instituto scripserunt Albinus Flaccus, Aletinus, Amalarius Fortunatus, Rabanus Maurus, Innocentius III. Guillelmus, Durandus. Paucis vultu perstringam.

VI. *Amictus*, veluti spiritualis galea, spem praestet, firmamque in Deum fiduciam ad propulsandos diaboli incurtus. Idcirco dicitur: *Inspone Domine capiti meo galeam salutis ad expugnandos omnes diabolicos incurtus.* Amictus appellatur quoque, inquit Cardinalis Bona, *superhumeralis, ambulationum, enobolium* per quamdam analogiam ad ephod legationum Sacerdotum.

VII. *Alba*, a candore sic nuncupata, quæ etiam *canisla, subucula lineæ, delmatica* vocatur, munditiam, vitæ innocentiam, & virtutum ornamenta significat. Huius meminerunt Concilium Carthaginense IV. anno 398. Hieronymus adversus Pelagianos, Sanctus Gregorius Magnus, alicque plures.

VIII. *Cingulum*, quod *blatæum, & zonam* etiam vocant, lumbos reuelque Sacerdotis stringendo, significat coercentes esse concupiscentie motus ad castitatem custodiendam. Heine Ecclesia præscribit hæc orationem in eisdem iulo adhibendam. *Præcinge me, Domine, cingulo puritatis, & extingue in lumbis meis omnem humorem libidinis, ut maneam in te virtus continentie, & castitatis.*

IX. *Manipulum* sabbatum dicitur loco mantilis, quo tergebantur manus ministrorum, & quandoque sacramentorum assistentium, in Martyrologio Bedæ. xv. Kal. Avgulli legitur. Manipulum appellabant quoque *panem, mappulam, & supermanicalem.* Myltice significat penitentiam, humilitatem, patientiam, eorumque, & ætænam manipulo detegendum.

X. *Stola* usurpata fuit a veteribus pro quolibet indumento. Communis istius nomine significatur splendidum ornamentum. Patricii Veneti stolam vocant panem segumentum oblongum sinistrò humero superpositum. Rerum ecclesiasticarum Scriptores nomine stolæ significant tum *pellium archiepiscopale*, tum *salsicam* angularem, quam & Diaconi, &

Presbyteri in humeris deferunt, quamque veteres *orarium* appellabant. In Ecclesia flos signum est iurisdictionis; idcirco summus Pontifex semper in publicum procedit stola ornatus. Significat etiam evangelicæ prædicationis ministerium. Ex oratione quam recitamus illam induentes, symbolum est iustitiæ, & immortalitatis, quæ in Adami prævaricatione amissa est.

XI. *Planeta* olim totum corpus tegebatur, ideoque *casula* vocabatur, veluti parva cala, quæ totum hominem circumdabat. De hac casula solo sermone scribit præter alios Stephanus Durandus *Lib. II. de ritibus, eccl. cap. ix.* Myltice representat caritatem, quæ omnibus virtutibus supereminet, cuique custodit, illustrat, & æterna vita dignas efficit.

XII. Vestes eiusmodi benedicantur oportet ab habente facultatem, ut hîdem Sacerdotes valeant in Missæ celebratione uti. Quæ benedictionis consuetudo vix legis habet, sub mortali obligantis. Benedictionem amittunt per fractionem, & immutationem, quæ priorem formam destruat. De ritibus converti nequeunt in profanos usus, sed igne sunt comburenda.

XIII. Quæst. IV. *Licetrum ne aliquando est absque sacris vestibus celebrare?* Resp. Communis Theologorum sententia est, nunquam licere in profano vestita celebrare, tum ob reverentiam debitam sacramentum, tum ob scandalum quod inde oritur. Solum concedunt in casu necessitatis Missæ audiende aut ministrandi viatici, celebrari posse sine cingulo, aut manipulo, vel adhiberi posse manipulum pro stola. Ceterum, nisi gravis urgeat necessitas, satius est abstinere quam indecenter celebrare.

XIV. Quæst. V. *Urget ne præceptum recitandi præscriptas preces in vestibus sacris induendis?* Resp. Communis sententia Theologorum defendit, preces istas ex præcepto recitandas esse, nec negligi sine peccato potest: quia expresse præscribuntur in Missali. Materie parvitas excusare a gravi culpa valet. Quare Sacerdotes illi qui se parantes ad Missam celebrandam, sermones miscunt, hæc, & illam alloquentes, & simul sacras preces recitantes, a culpa immunes non sunt, tum quod mente distracta easdem recitant, tum quod ritum sacrum profanant, & opere continentiam, indicantque animo indevoto læscingere ad sacrificandam.

XV. Quæst. VI. *Licetrum ne est ad evitandam mortem sine vestibus sacris celebrare?* Resp. Adfirmant aliqui Probabiliter. Sed dis-

endum, nunquam id licere ob mortem evitandam: quia mors intentari nequit, quin religiosis contemptus accedat: quo in casu ultionis Caluitæ negant licitum esse absque sacris vestibus celebrare. De colore sacrarum vestium nihil dico, cum Rubrica obvia sit.

XVI. De templis, & altaribus dictum est supra. De vasîs lacris pauca adicienda. Necellarium esse vasa sacra ad licitam Missæ celebrationem, Catholici omnes fatentur, illorumque usum semper obtruisse in Ecclesia constat. Calix, & patena ad Episcopum, vel ab iis qui privilegio fruuntur, consecrari debent. Potest enim summus Pontifex talem facultatem imperiri simplicii Sacerdoti.

XVII. Dilatant Auctores, ex qua materia consistat hæc sacra vasa debeant. *Cap. Vasa dist. 1.* hæc habentur. *Quando Sacerdos aurei ligneis calicibus utebatur; nunc e contrario lignei Sacerdotes utuntur aureis calicibus. . . . Ne decus matris Ecclesie imminatur, sed magis eumetur, & amplificetur, statim ut dicitur, nullus Sacerdotum sacrum mysticum capis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi in ligneis vasculis illo modo continere præstant.* Rufus cap. *Ut calix*, de consec. dist. 1. dicitur: *Ut calix Domini cum patena, si non ex auro, omnino ex argento fiat. Si quis autem tam pauper sit, ut aurichalco non fiat calix, quia ubi vixi virtutem arginem parit, que vinum provocat. Nullus autem in ligneo, aut vitro calice præsumat Missam canere.* Calicis pedem fieri posse ex cupro, aut ære, concedunt omnes: dummodo cuppa sit argentea, intus inarata sumi cum patena.

XVIII. Præter sacra vasa requiruntur lineæ, nempe corporale, palla, & purificatorium, quæ pariter sacra sunt, & a superiore habente facultatem benedicta. Corporale lineum esse debet, & quidem album, nidumque. Palla olim unita erat corporali, quod supra calicem replicabatur. Nunc ad maius commodum seivnda est. Linea esse debet, & benedicta, cum sit veluti pars corporalis. Eidem tamen immisceri aliquid pretiosi panis potest, ut firmior, & commodior fiat, cum calice superponatur, ne quidquam in eam decidat. Requiritur quoque purificarium lineum, vel ex cannabe meliori contextum, & benedictum, quo interior calicis cuppa extenuatur.

XIX. *Tobales*, seu mappa super altare debent esse tres; ut dist. 11. can. *Si per negligentiam* de consecrat. habetur. Et Rubrica hæc præscribit. *Altare operiatur tribus mappis, seu tobales mundis, ab Episcopo, vel alio facultatem habente benedictis; superioris saltem oblongæ, quæ usque ad terram perstringat, duabus aliis brevioribus, vel una duplicata.* Circa longitudinem usque ad terram usus obtinet oppolitus. Sine ulla mappa celebrare peccatum grave est; urgente necessitate gravi, nulla culpa fit. Crux anterior altaris tegi pallio debet, nisi marmorea, vel aliquo alio modo ornata sit. Crux in medio altaris sit oportet, quæ imaginem Crucifixi gerat, non picta, sed sculpta a quolibet alio corpore seivnda. Plures tamen contingunt, sufficere solam Crucem delictuam Crucifixi imagine. *Tamburinus* ait, fas esse Crucem, vel Crucifixum depictum in pariete, aut in tabula ad latus. Quam requirit ut saltem depictus sit in tabernaculo. Sed hæc arbitraria commenta sunt, & Rubricis standum est. Illius tamen Rubricæ observatio non est tanta necessitatis, ut sine Cruce & Crucifixi nequeat celebrari ex rationabili causa. Quando expositum est Venerabile, non esse opus Cruce, plures afferunt; sed ab aliis refertur hæc sacra Congregationis declaratio die 14. Maii 1707. *Quando super altare expositum est Venerabile, debet etiam in eo collocari Crux cum imagine Crucifixi.*

XX. Sacra vasa tangi nequeunt a laicis. Illa tangere posse Clericos prima tonsura initiatos, docent plures. Si sacra vasa contingant corpus Christi a solo Sacerdote, & Diacono tangi possunt. Laici Ordinum mendicantium, dum Sacristia manus obeunt, tangere omnia sacra vasa, corporalia, purificatoria possunt, sive ex privilegio, sive ex consuetudine.

XXI. Requiritur præterea velum cum bursa, quæ tangi ab omnibus possunt; neque debent esse necessitate esse benedicta. Hæc debent esse apud Latinos figure orbicularis, tam magna, quam parva. Græci utuntur quadrangulari figura in hostia maiori, in minori triangulari. Plures docent, licitum esse uti minori hostia, si delict maior, ob solam devotionem, omni necessitate sublata. Hanc opinionem ego non probos. Quoniam abique rationabili causa non potest ritus Ecclesie mutari. Sola autem devotio, non videtur esse causa sufficiens. Si post oblationem Sacerdos advertit hostiam esse fractam, licite eam consecrare valet, nisi timeatur scandalum: quo in casu alia petar, & prior fracta post ablationem sumatur.

XXII. Nemo fidens memorie suæ absque Missali celebrare debet. Non est necesse ut

XXII. Nemo fidens memorie suæ absque Missali celebrare debet. Non est necesse ut

Missa sit benedictum. Si Missale desit, fat est ut Sacerdos habeat Missam in charta descriptam. Plures etiam docent, posse Sacerdotem ex memoria Missam celebrare; sed, nisi addit aliqua iusta causa, non est permittendum. Qui legere nequeunt ob defectum visus, uti Missali debent, ac si viderent, ob candlem vitandum. Requiritur tamen ut Sacerdos possit videre hostiam, et calicem; ut abicit percipiant irreverenter tractandi sacramentum. Qui ceci evadunt, nequeunt celebrare, nisi privilegium obtineant. Quisque uti debet Missali iuxta proprium ritum. Si desit hoc Missale, uti quisque potest Romano; immo quandoque ob vitandum populis turbationem, vel admirationem debent Sacerdotes, ut Dominicani, sese ad ritum Romanum conformare, saltem in iis que extrinsecus apparent. Sacerdotes ritus Romani nequeunt uti Missali alterius ritus, neque in Ecclesiis Regularium. Qui ritum Romanum servant, uti possunt Missali ritus diocesis, in qua peregrinantur.

XXIII. Legenda est Missa conformis officio illius diei, nisi permitta a Rubrica sit Missa, ut vocant, *rotiva*, vel de *rogitie*. Quisque celebrare Missam potest secundum publicum officium illius Ecclesie in qua celebrat; tamen non conveniat cum officio quod ipse recitat, quia tenetur se conformare publico ritui Ecclesie.

XXIV. Si Moniales habeant officium proprium de Beato Ordinis, debet Sacerdos illis legere Missam de tali Beato, in Missali tamen Romano, ut declaravit Sac. Congreg. o. Jun. 1668. *Qui celebrat Missam in aliqua Ecclesia regularium, etiam Monialium, in qua fit de festo duplici habente Missam propriam quod non sit concessa omnibus, Missam quidem dicat de festo, sed cum Missali Romano.*

XXV. Lumina quoque duo requiruntur: necessitate tamen urgente, unum sufficit. Immo Pasqualigus descendit, in necessitate celebrari posse absque ullo lumine. Sed probabilior est opposita sententia. Si tamen producta Missa sit usque ad offertorium inclivise, ut utrumque lumen extinguatur, nec possit rursus accendi, Missa continuanda est; ut probabilior opinio docet. Si inter celebrandum candelam una extinguatur, reaccendi debet; continuanda tamen Missa est. Si utraque candelam extinguatur ante consecrationem, expectandum est, donec reaccendantur. Si post consecrationem hoc contingat, pergendum est, quia continuatio Missae magis curanda est, utpote intrinseca, quam exter-

na decencia luminis. Lumen ex cera procurari debet. Deficiente cera, sebum preferri oleo debet. Profanis etiam candelabris candelae imponi valent; immo sine candelabris adhiberi lumina possunt, necessitate urgente. Post dictum, *ut Missa est*, non debent continuo extinguere lumina, sed tantum recitato Evangelio S. Ioannis. Nullum peccatum est non accendere candelam post *Sanc-tus*, aut sub elevatione. Accendi quoque candelae debent, dum distributur communicio, Campanula quae pulsatur in Missa, non benedicitur.

XXVI. Quaesit. VII. *Quid dicendum de vestibus ipsius Sacerdotis, de capillitio, annulo, & baculo?* Resp. Sacerdotes seculares vestes propriae talari ad Ecclesiam accedere debent, ut cuiuscumque diocesis Synodi, & Episcoporum decreta praecipiant. S. Carolus *Act. Eccl. Mediol. part. iv.* iubet ut Sacerdotes *vestibus non sordidis, aut imquinatis, nec dislaceratis, sed mundis, & ad talos usque descendentes, ordinisque suo iuxta provincialia vestra decreta congruentibus induantur.* Advertit sapienter Pontifex summus BENEDICTUS XIV. *Tom. II. notif. xiv. §. 4.*

Sacerdotes non audere se ante aliquem Magistrate sitere absque talari veste; & postea illos non pudet domo discedere, ut sacrosantum sacrificium Altissimo immolent, veste breviori indutos? In praefata notificatione praeter alias penas inflictas Sacerdotibus, absque propria talari veste celebrantibus, minatur quoque suspensionem, non modo Sacerdoti celebranti, sed etiam Sacristis qui servant vestes talares in sacristia, easque commodant Sacerdotibus adventitibus. Quare Sacristae eiusmodi Episcoporum decreta, quibus praecipitur ut Sacerdotes veste talari ad Ecclesiam accedant, eludant, ipsique, tamquam transgressores, merito peccandi essent. Nec a peccato transgressionis immunes evadunt, propterea quod sint Regulares. Nam & ipsi sane cooperari non licet, ut Episcoporum decreta violenter; immo contra curare quoad possunt, ut observentur, debent.

XXVII. Debent quoque Sacerdotes nudato capite celebrare, & calceatis, non nudis pedibus. Sporer, Diana, & alii dicunt, sufficere aliqualem causam, ut Sacerdotes celebrent capite tecto. Ipsi quoque Auctores cum aliis docent, Episcopum dare posse licentiam tegendi capitis in celebratione. Sed aperte falluntur; cum in Missali Romano iussa Urbani VIII. reformato haec habeantur: *Novo andeat uti pilolo in celebratione Missae,*

scilicet

sine expressa licentia Sedis Apostolica; non est hinc quacumque contraria consuetudine. Idem potiori iure dicendum est de capillitio, seu coma sicta vulgo *paruca*, cuius usus vestes est ab Innocentio XI. litteris encyclicis, datis ad Apostolicam Sedem Nuntios die 21. Martii an. 1689. *Non esse mentem Sanctissimae suae, quod Nuntius Apostolicus, aut Episcopus liceat licentiam Sacerdotibus concedere eiusmodi comas in actu celebrationis gestandi.* Integram litteram pontificiam refert P. La-Croix *Lib. VI. part. II. n. 401.* Postea subdit: *Non obstantibus illis, videmus quotidie Sacerdotes celebrantes in capillitio tito sicto, qui putant se per hoc satis se re conscientiae, si ita celebrent, habito iudicio unius vel alterius prudentis medici, quod aliter non possint absque periculo verbum aliquod reponit contra tantam laxitatem, & corruptelam. Ad unius ergo, vel alterius medici iudicium in sumum occidunt summorum Pontificum decreta? Si gravi incommodo laborant Sacerdotes, ad sanctam Sedem scribant pro dispensatione. Ideo quippe sancta Sedes sibi hanc facultatem relevavit, ut abulom efficacius tolleretur. Sacerdotes quotidie cum capillitio celebrant? Capillitium ne peste aliqua, quae se communicet se omnibus divitibus, aut nobilibus Sacerdotibus, laborant comati illi celebrantes, qui communiter iudicio medici egent capillitio in ipsa celebrationis actione? Qui sic comati ad altare accedunt, animum ad mundi, & medicinae de cute fovenda, & demulcenda regulas paratum, non ad Ecclesiam christianae leges dispositum, se habere produunt, & patefaciunt.*

XXVIII. Episcopi igitur neque capillitii, neque birretii, quo caput in celebranda Missa tegatur, facultatem impertire valent. Ad id BENEDICTUS XIV. *loc. cit.* sub Alexandro VIII. in peculiari Congregatione hanc difficultatem facile discussam, decisivamque fuisse, nullam adesse fundamentum opinionum sententiendi: idque legi potest apud Advocatum Ursula *Lib. I. tit. x. §. 4. num. 51.* In Concilio Romano sub BENEDICTO XIII. celebrato tit. xvii. cap. 3. prohibetur quoque Sacerdotibus celebrantibus circulus capillorum, vulgo *girello*, vel *carbrieto*, quo a frigore sibi caveant. Duobus quoque Sac. Congreg. Rit. decretis vetatur Sacerdotibus, etiam Canonici, & Protonotariis apostolicis, Doctoribus &c. in quacumque Ecclesia etiam metropolitana, celebrare cum annulo in digito. Decreta refert Gavantus *part. 2.*

tit. 1. de prepar. Sacrd. Sacerdotes ob debilitatem uti baculo, qui innituntur possunt, quando celebrare nequeunt absque tali subsidio. Publice tamen illi sine urgente necessitate celebrare non debent, sed privatim dumtaxat.

XXIX. Quaesit. VIII. *Quot in partes Missa tribuitur, & quae caeremoniae ipsam comitantur?* Resp. Haec tenor de iis quae Missam praecedunt, in praesentia de iis quae ipsam Missam comitantur, pauca delibanda sunt. Quatuor in partes tribuitur Missa solet. 1. ab initio usque ad offertorium, & dicitur Missa catechumenorum. 2. ab offertorio usque ad consecrationem. 3. a consecratione usque ad communionem. 4. a communionem usque ad finem.

XXX. Novatorum confessionem quae ad Missam praemittitur, carpunt, quod non Deo tantum fiat, sed etiam B. Virginis, & alius Sanctis. Sed de more fingunt hostem quem feriant. Neque enim nisi gratia auxilia ab illis postulamus, aut illis peccata nostra confitemur, quasi ab illis peccatorum remissionem expectemus; sed dumtaxat illorum apud Deum intercessionem esse flagitamus, ut quae nobis necessaria sunt, impetrent.

XXXI. *Intritus* sic nuncupatur, quia est initium Missae, & canitur a choro cum Sacerdos accedit ad altare. Consistit ex antiphona, & psalmo cum Gloria Patri. Antiphona cantus reciprocus est, & alternatim compositus. Usus dicendi Gloria Patri &c. antiquior Hieronymo, & Damaso est.

XXXII. *Kyrie eleison* vocabula. Graeca sunt, quae significant *Domine miserere*. Primum huius precatiois usus apud Graecos obtinuit, etique antiquissimus.

XXXIII. *Gloria in excelsis* &c. hymnus angelicus dicitur: quia prima eius verba ab Angelis in nativitate Domini dicta fuerunt. Contendunt aliqui, S. Hilarium istum hymnum institutorem fuisse, sed S. Hieronymus narrat *Lib. de virg.* sanctas virgines conleguisse a multo tempore hunc hymnum canere. Alii volunt illius auctorem fuisse Telephorum Pontificem summum. Sed communi sententia tenet, incertam esse eundem originem.

XXXIV. *Dominus vobiscum* ad populum conversus pronuntiat Sacerdos in medio altari; & si Episcopus sit, dicit *Pax vobis*: quibus verbis populum salutari, illi bene precatur, atque eundem invitatur ad orandum. Ex Hebraeorum ritu sumpta est caeremonia ista, quibus familiare est in salutatione dicere, *Dominus tecum, aut vobiscum*. Antiquissimam esse hanc caeremoniam in Mis-

sa

fa omnes fatentur; & legitur in vetustissimis liturgiis Iacobi, Basilii, Chrysolomi, & aliorum.

XXXV. *Collecta*, seu oratio, quam post salutatum per *Dominus vobiscum* populum Sacerdos recitat, sic nuncupatur, quia supra populum collectam & congregatam recitatur; vel, ut alii volunt, quia *colligit vota populi*; vel quia ad differentiam aliarum precum recitatur in *Missa*, que olim *collecta* dicebatur. Antiquissimus est illius in sacrificio usus; cum fideles ad sacrificium vocentur, ut orent. *Collecta* hanc dirigit ad Patrem per Filium. Tota tamen Trinitas propter essentialitatem unitatem invocatur. Concluditur autem *collecta* semper per Filium, quia ipse est advocatus noster, & mediator, per quem omnia petimus. Populus, finita oratione, respondet *Amen*; quae vox Hebraea est, & significat *verum, ita sit, verum est, confensio*. Interdum vox haec adfirmantis, aliquando desiderantis, vel consentientis.

XXXVI. *Epistola* sequitur *collectam* simul cum *graduali*. Sumitur vel ex *Propheta*, vel ex *Apostolo*. Primum ad Lectorem attingebat *Episcopus* legere; post *Subdiaconus* haec lectio commissa fuit. Alii forte melius dicunt, lectionem propheticae clericis minoribus, Paulinam *Subdiaconus* demandatam fuisse. Mos ille adhuc in O. P. viget: quando si quidem due *epistolae* in *Missa* leguntur, prophetalem Clerici minores, Paulinam *Subdiaconus* legit. *Graduale* sic nuncupatur, quia tunc canebatur, cum per gradus ascendebat *Diaconus* in ambonem, Evangelium lecturus. *Alleluia* Hebraea vox est, quae significat *Laudate Deum*, atque exultationis & laetitiae signum est: idcirco non canitur ieiuniorum tempore; sed tum subintravit tractus, ex *Scripturae* versiculis compositus, qui *tristitia*, & cum aperitate vocum, & prolixitate verborum, inquit Durandus, canitur in testimonium iustitiae.

XXXVII. *Evangelium* in sinistra, & aequilone versus legitur ex antiquissima consuetudine, ad denotandum lucem evangelicam illuxisse gentibus, Evangelii lectio in omnibus liturgiis praescribitur. Multis opus non est, ut ostendatur, nisi Christiano acceptus esse posse quam heroica Christi Domini gesta, eiusque sanctissimos, sermones, exhortationes, & legem illius ore prolata audire.

XXXVIII. *Symbolum* professio fidei est. Quadruplex, ut alias dictum est, distinguitur, Apostolicum, Nicaenum, Constantinopolitanum, Athanasianum, quod ab Athanasio conditum dicitur. Primis quinque Ec-

clesiae saeculis in *Missa* non recitabatur. Timotheus, ut serpentem errorem Macedonum exterminaret, anno 510. legi *Symbolum Nicaenum* in fidelium congregationibus iussit.

XXXIX. *Offertorium* verbis *Scripturae* constat: & inde nomen accepit, quod, populo offerente materiam ad sacrificium necessaria, caneretur. Mos ille usque ad saeculum IX. obtinuit. Post Ecclesiae, liberalitate Principum, & fidelium redibit dotatis, Sacerdotes ipsi ad maiorem mundiciem preparare coeperunt offensa in sacrificium.

XI. *Præfatio* est veluti praesidium, quo excitatur populus, ut animum mentemque sursum in Deum erigat, seseque disponat ad consecrationem corporis, & sanguinis Christi. Praefationi adiunguntur hymni, quem Graeci *carmen triumphale* appellant, *Sanctus, Sanctus* &c.

XLI. *Canon*, qui idem ac *regula* sonat, complectitur ritum sacrificii immolandi. Incipit ab illis verbis, *Te igitur*, & pergit usque ad orationem dominicam. Appellatur etiam *oratio*, quia omnium donorum excellentissimum, Christus nempe, a Deo efflagit. A Valfrido dicitur antonomastice *Actio*, quod fit omnium actionum praestantissima, & ab Optato *Lib. II. adversus Parmenianum* vocatur *legitimum*. Ampla eruditione de hoc sacro canone scribat Durandus *Lib. II. cap. XXXIX. Menardus in Sacrament. S. Gregorii Magni, & Cardinalis Boas Lib. II. cap. II.* Collectus autem est canon iste ex verbis Christi Domini, apostolicis traditionibus, & summorum Pontificum institutionibus. Submissa voce recitatur: quia deest sacra mysteria in occulto servare dignitatem suam. Plures alias tertiones producant Auctores laudati.

XLII. *Oratio dominica* omnium excellentissima est, quam Tertullianus appellat *Breviarium totius Evangelii*: continet enim quantumque petere a Deo debemus, ut implere officia nostra possimus tam erga Deum, quam erga nos ipsos, & erga proximum. Habetur in omnibus Christianorum liturgiis, in quibus ex Christi, & Apostolorum institutione legitur, ut scribit S. Hieronymus *Lib. III. adversus Pelagianos*. Plura de hac oratione alibi dicam.

XLIII. *Fractio* hostiae plures praefert significationes, quas explicat S. Thomas *III. Part. qu. LXXXIII. art. 5.* & Auctores supra citati. Item Sylvius in citatum articulum S. Thomae. Plura contra hanc fractionem opponit Lutherus, quae prodeste more suo resolvit Bellarminus. Tempore *confractio*nis

hostiae recitatur *Agnus Dei* ex institutione Sergii I. Romani Pontificis. Apud Graecos tamen id prius obtinuit. Post *Agnus Dei* sequuntur tres orationes: ante communionem: quae peracta, recitantur orationes in gratiarum actionem, quibus *Missa* clauditur, & populus dimittitur per haec verba, *Ita Missa est*.

CAPUT X.

Nonnullae aligae quaestiones circa rubricas, & ritus *Missa* celebranda.

I. **Q**uest. I. *Est ne peccatum mortale negligere Rubricas in Missa celebranda?*
Resp. Sententia adfirmans communis est, nisi materia parvitas excuset. Quia gravi praecipio a S. Pio V. & aliis Pontificibus summis illarum observantia iubetur. Duplex Rubricarum genus distinguitur. Aliæ appellantur *praecipitae*, aliae *directivæ*. Dicitur praecipitae ille qui aut iure, aut legitima consuetudine iubetur; ut celebratio in loco sacro, in ara, in valibus, & cum vestibus sacris; in materia, & forma praescriptis, ieiunio precedente, & alia plura. *Directivæ* dicuntur ille qui iuxta communem Theologorum sensum non praecipitur sub culpa letali; ut orare ante & post *Missam*, collectarum numerus, genuflectiones, cruce, manuum extensiones, & alia id generis plura, quorum omisio non est mortalis, tabulato contemptu, & scandalo. Negligentia crassa, qua quis nihil curat easdem addicere, & servare, si sit continuata, non videtur carere implicito saltem contemptu.

II. **Q**uest. I. *Qui omittit aliquam Missae partem, peccat ne mortaliter?* Resp. Partes *Missa* aliae sunt veluti intrinsecae & ordinariae ipsius *Missa*, quatenus semper dicuntur; ut confessio, oratio, *Epistola*, *Evangelium*, *offertorium*, *praefatio*, *Canon*, *oratio dominica*, *Agnus Dei*. Non ordinariae sunt *Gloria*, orationum numerus, *Credo*, pluralitas *Epistolarum*, praefationum diversitas, sequentiarum, tractuum, & quorundam Canonis verborum varietas. Qui omittit partem ordinariam, puta *Epistolam*, *Evangelium*, partem notabilem Canonis, & similia, peccat mortaliter. Qui omittet materiam levem, etiam in *Canone*, peccaret venialiter, puta si omitteret aliquod ex *Sanctorum* nominibus. Qui tamen voluntarie in *Canone* omittet aliquam orationem, aut verba, quae corrumpent seu-

lum, peccaret mortaliter. Paucaliquis *quaest.* cccii. docet, esse mortaliter peccatum qui omittit *Pater noster* vel *Agnus Dei*: quia quaelibet harum partium efficit functionem gravem. Mortalem quoque culpam existimant plures omissionem fractionis hostiae, aut illius cum calice commixtionem, infusionem aquae in calicem: quia haec omnia mysticis & graves praesertim significationes. Mortalem quoque censet Paucaliquis *quaest.* cccviii. omissionem purificationis calicis & patenz post communionem. Quae omnia intellegit de eo qui deliberate haec omittit.

III. *Culpam venialem* committit repant omittit unam ex partibus non ordinariis, puta *Gloria*, *Credo*. Qui tamen unum horum voluntarie omittit in magna solemnitate, peccat mortaliter. Omisionem sequentiarum, *Lauda Sion*, *Vicima Paschalis*, *Veni orator Spiritus*, *veitalem culpam* reputant. Similiter venialis culpa est, omittit quatuor temporibus *Flectamus genua* cum secundariis collectis, & secundariis *Epistolis*, vel praefationem specialem, vel *Communicantes*, quae leguntur certis tantum diebus, vel aliquas benedictiones, cruce, decanationes altaris, inclinationes, easdem nimis celeriter agere, dummodo tunc non omitantur quae simul sumptae constituunt materiam gravem. Omisionem principis *collectae* uno tantum in loco non excedere culpam venialem, docent plures; eam vero omittit tribus in locis culpam gravem esse defendunt. Uri sola aqua, omisio vini, in purificatione, & ablatiōe, nisi celebrans sit abstemius, venialem culpam esse aiunt; deficientem tamen vino, nulla culpa est. In *Missa* solemni ea omnia lege debent quae a choro cantantur; & omisio partis notabilis eorum quae ad *Missam* requiruntur, non excusatur a gravi culpa.

IV. Qui peragere omnia valet, excepta elevatione hostiae, & calicis, celebrare privatim potest: quia tanti momenti non reputatur defectus iste, ut abstinere a celebratione Sacerdos debeat. Probabile iudicat Lacroix non peccare graviter eam qui praefens se non posse recitare illa quae praecedunt *Evangelium*, vult celebrare: quia, inquit, qui non audit ea quae praecedunt *Evangelium*, integram *Missam* audit: ergo etiam verba legit *Missam* qui reliqua legit; cum impotentia excuset a praecedentibus. Confessio, introitus, *Gloria*, *collecta*, *Epistola* cum *graduali*, videntur constituere notabilem *Missa* partem. Quare qui praevideat se haec omnia omitturam, ut mihi vide-

tur, abstinere a Missa deberet. Nec paritas La-Croix arripit: quia, admisso etiam quod satisfaciat precepto ille qui audit Missam ab Evangelio usque ad finem; et tamen in celebrante omisso partis adeo notabilis videtur gravis deformitas.

V. Quæst. III. Licet ne aliquid addere vel immutare in Missa? Resp. Qui adderet, in Missa novas preces publicas, peccaret mortaliter: quia ritum variaret. Qui namque ecclesiam adderet ultra prescriptas, facile excusaretur ab omni culpa, si occurreret aliqua causa, vel devotio. Satis tamen est abstinere, & exacte ritum, & rubricas observare. Veniale est recitare aut Gloria, aut Credo, dum omittendum est. Si qui loco Episcopi, nominandi in canone Missæ, nominaret Generalem propriæ Religionis, ex declaratione Cardinalium, inquit plures, peccaret mortaliter: non quia res de se gravis sit; sed quia videtur id fieri in Episcopi contemptum. Inverso orationum, ut si recitaret secundo qua primo loco recitari debet, venialis culpa est. Qui tamen Evangelium ante epistolam legeret a mortali non excusaretur: quia esset magna deformitas.

VI. Quæst. IV. Quid de verborum expressione dicendum? Resp. Multipliciter delinqueret circa verborum expressionem Sacerdos potest in Missa. Principio, qui notabilem Missæ partem intra labia, & dentes ita musitando recitaret, ut sublato omni impedimento, nec ille seipsum, nec audientes illum intelligeret, peccaret mortaliter: quia vociter Missam non recitaret. Plura laxa, ad hoc quod attinet, docent Tamburinus, Caramuel & alii. Qui omnia submissa voce recitat quæ alte pronuntiari debent, hunc peccare venialiter docent plures. Convenit penes omnes, Missam esse officium publicum, in quo communicat populus, qui excitandus ad devotionem est. Circa vocis altitudinem nulla præscripta regula potest. Extrema cavenda sunt. Cavendum ne nimia vocis elatio offendat, turberetque alios celebrantes. Vitanda quoque nimia vocis depressio. Ne est necesse ut omnis populus vocem audiat; sed fat est ut adstantes attentè percipere vocem queant. Palsquibus quæst. cxxxix. ait fat esse ut Sacerdos ita alte verbo exprimat, ut excedat limites orationis secretæ, licet audire populus nequeat: quia rubrica id præscribens est tantum directiva, non præceptiva. Ego assero, in arbitrandum rubricæ esse, missæ privatorum arbitrariis commentis.

VII. Communitur Auctores docent graviter peccare illos qui notabilem partem eorum

que secreto, & submissa voce legi debent, alte recitarent. Disputant vero, quanta vocis elatio requiratur ut culpa gravis perpetretur. Plures dicunt, veniale tantum esse, ut audiantur ad sex vel octo passus; si vero audiantur ad quadraginta passus, communiter aiunt esse mortale. Quin addunt, si intra decem passus populi magna pars contingeretur, & verba tam alte pronuntiata essent ut audiri idem spatium possent: tum quoque mortalis esset culpa: quia ratio ob quam prohibetur alta horum verborum prolatio, est ne populus verba memoria retineat, & ad locos adhibeat. Nullum tamen peccatum esse aiunt, si ita alte pronuntiatur, ut nihil illi illi audiant. Ego sententiam peccati mortalis super hac vocis elatione, quæ ad octo vel decem passus audiri possit, pronuntiare non audeo. Illud dico, cum peccare qui alta voce præfata verba pronuntiat. Quando autem contingat peccatum mortale hæc ne, penitus ignoro. Sacerdoti devote celebranti fat est scire se peccare, dum alta voce hæc verba profert. Quatenus in tam sancta actione quolibet peccatum etiam veniale non horret, illudque cavere non curat, indigne celebrat.

VIII. Quid de scrupulosissimum dicendum? Qui nolant, aut nequeunt submissa voce hæc sancta verba profere, suspendendi sunt ab altari, nulla adhibita indulgentia. Quia aut stulti sunt, aut mali, quando servare Ecclesiæ ritum recusant. Indulgentia foret illicium stultitiam, aut superbiam.

IX. Quæst. V. Quantum temporis inferunt Sacerdos debet in Missa celebranda? Resp. Pontif. summus BENEDICTUS XIV. usq. cit. §. 6. iusa oratione severe detonat in Sacerdotes nimia celeritate Missam celebrantes, leu musitantes. Pauca hæc transcribam latine versa. Sunt (inquit) Sacerdotes qui magnam diem matutinae partem prodigunt in profanis negotiis in plateis, in officinis, sermones inutiles, orationes misententes. Adveniente celebrationis hora, illico ad sacrificium percurrunt, & induti sacris velibus vix ad altare pedem intulerunt, ut pauci post momentis redeant ad sacrificium, & rursum ad plateam, ad officinam. Utinam hoc verum non esset. Sunt Ecclesiæ quas laici frequentant, optime gnari libidinem Missas brevissimas agi, aliasque Ecclesiæ declinant, veriti ne Missæ longiores sint. Ab hominibus fide dignis acceptimus, repositos Sacerdotes esse qui, cum capellani Nobilium esse cuperent, ut in

eorum

eorum privatis Oratoris celebrarent; inter alia merita & prerogativas illud in primis exposuere, quod paucis mihi Missam expedirent. De his cura Tertulliano merito citi valet: *Sacrificat, an insultat?*

X. Rubrica Missalis hæc præscribit. *Sacerdos necesse maxime curare debet ut ea quæ alta voce dicenda sunt, distincte, & appropinquate possit que legi; nec nimis morose, ne audientes læsto afficiat.* Pius doctissime Cardinalis Bonæ tract. affect. de Missa §. 3. Sacerdotem celebraturum instruens, hæc addit. *Omnia verba quæ sine elata, sive submissa voce profertur, clare, distincte, ferventer, & absque ulla festinatione pronuntiatis, nihil in mente revolvens, quantumvis bonum, & sanctum videatur, quod a propria & naturali verborum significatione alienum sit, & inveni Ecclesiæ non conferre, quæ omnes Missæ preces, lectiones, & sententias magno cum dolore ad Sacerdotis, & adstantium instructionem, & devotionem selegit.*

XI. Duplicem in Missa Auctores distinguunt longitudinem. Intimam illam vocent quæ & verborum distinctam, claram, ac matorem pronuntiationem, & actionum, inclinationum, aliarumque ceremoniarum gravem devotamque executionem spectat. Extimam appellat quam Sacerdos ipse ex sua peculiari devotione addicit. S. Philippus Neri, divini luminis affluentia mirum in modum perfusus, cuius præclarum institutum vel ipsi hæretici admirantur, cum Sacerdotem inchoantem fervore hœcitos, & Missas nimium protrahentes videret, dicere solitus erat, ut ex eisdem Act. Lib. I. cap. xix. num. 6. colligitur: *In cubiculo hæc devotionis reducantur vellem.* Quibus verbis indicabat, devotè ritum, & diligenti studio celebrandam Missam esse; at vitandam simul nimiam prolixitatem, quæ audientes tædio afficiat.

XII. Congruum temporis intervallum quo celebrari Missa debet, brevis esse non debet tertia hora parte, nec dimidiam horam excedere; sed ad dimidiam circiter horam declinare, & veluti attingere, ut communiter Theologi etiam benigni docent. Vix enim, inquit vel ipse P. Gobat tractat. III. cap. xxxiii. sec. 3. num. 814. breviori spatio possunt omnia in communibus Missis peragi cum debito decore, ac devotione, cum tamen sit necessatio tanta mora tribuenda sacrificio, quanta necessaria est ad rite, ac devotè omnia peragenda. Nec facile mihi persuadebit, te communitur cum pietatis sensu,

& sine multis imperfectionibus intra hęc quadrantes finire Missam posse, inquit P. Gobat: cuius iudicio subscribo. Cardinalis Baronius ad ann. 418. num. 25. narrat, ipsum S. Augustinum declamasse adversus eos qui quærenter de prolixitate Missarum. Christiani maiori ex parte vellet exteriorum christiana religionis formam profiteri, peccata confiteri quater, aut septies in anno, Eucharistiam sumere, mysteria credere Missas festinanter audire, & cetera exteriora officia peragere, dempto incommodo, & absque ullo interiori spiritus fervore, sed laxatis appetitionibus suis habentibus. Dei Ministri non pauci, ut huic Christianorum generi indulgant, sacramenta facillime admittunt, & Missas ipsas festinanter celebrant. Ut hæc honestè corpropelam, illos minime pudet abuti textu sancto Exodusi, *Comeditis festinanter*; ubi ceteris comelara præscribitur, quia ceteris Hebræi ad urgentibus Ægypti transire mare cogerantur. Quæ festinatio commisso nimis impudenter, & temere detorquetur ad celestem Missæ celebrationem. Plura dicenda forent adversus permultos Sacerdotes, qui vix duodecim, ne dicam decem, minuta inferunt in Missa legenda. Hi enim ut mihi & comedi potius quam Dei ministri habendi sunt. Lectorem lacrorum verborum demptione silabaram, Crucis sanctæ signa tanta devotitate consolunt, & ceteras ceremonias ita profanant, & detorquent, ut animæ indevotionem, ne dicam pravitatem, satis evidenter patefaciant. Deo nisi relinquendi sunt, vix enim verbis induti possunt. Sacrificii actio est omnium præstantissima: ergo studio summo & diligentia maxima exercenda.

XIII. Quæst. VI. Quia distractio mentis reputanda est mortalis in Missæ celebratione? Resp. P. Thomas Tamburinus Lib. II. de Sacrific. cap. III. n. 8. docet, distractionem, quamvis longam, extra canonem, & suspensionem, esse tantam venialem; asserit tamen diuturnam sub canonem esse mortalem, fatem ob periculum committendi errores. Sermo est de distractione voluntaria. Nam ab involuntariis quis est immunus? Nihil laxa, & falla mihi videtur opinio P. Claudii La-Croix qui Lib. VI. part. II. num. 443. hæc scribit. Probabile tamen est, quantumcumque distractio internam, etiam sub confessione, vel communionem fore venialem tantum. Iuxta hæc Probabilissimi sententiam Sacerdos potest integram Missam celebrare, consecrare, communicare, deliberato animo alio distractus, quin transiliet cul-

pe

per venialis confinia. Hæc doctrina, ut mihi videtur, talisve obsequio erga P. La-Croix, alioque Auctores qui illum defendunt, sacrosanctum Eucharistiæ sacrificium ad externam representationem reducit. Ipse communis Christianorum sensus scandalum patitur, audiens Sacerdotem per integram Missam animo libero alia quacumque negotia revolverentem, immunem esse a gravi culpa. Quo, quæro, pertinent illa verba? *Sussum corda, Habemus ad Dominum*. Opinio hæc P. La-Croix nititur alteri opinioni quam defendit *Lib. II. a num. 1341. videlicet, attentionem non attingere ad essentiam orationis. Quam ut evincat, hoc inter alia promit argumentum. „ Pontifices sciunt, sententiam, quæ eiusmodi obligationem (attentionis interna) negat, defendi; & tamen, cum facile possent, non contradicunt. Ergo agnoscunt, legem illam non esse certam: ergo nec obligat; sed libertas nostra est in possessione contra eam. “ En fetus Probabilismi. Undenam didicit Auctor iste, Pontifices scire omnes laxas opiniones quas in dies edunt Caluistæ non pauci? Si hæc opinio P. La-Croix, docentis non esse nisi venialem culpam quamcumque distractionem internam deliberatam in Missæ celebratione, deferret Pontifici summo; ego puto illum eam damnaturum. Nam nimis abszona videtur, & tanto sacrificio iniuriola: huic quippe sacrificio incruento cordis nostri sacrificium, & animi nostri vota coniungenda sunt. Si nulla est necessaria attentio interna ex divino præcepto, nulla quoque devotio interna necessaria erit. Ergo poterunt Sacerdotes*

integram Missam celebrare animo voluntarie distracto, & indevoto, quin mortaliter peccent. An hæc Probabilissimi fucio honestari valeant, iudicent Sapientes. *Sed libertas nostra est in possessione contra eam*, obligationem scilicet attente, atque adeo devote celebrandi, clamat P. La-Croix. Verum ego respondeo, possessionem hanc chimericam esse, & purum putumque Probabilissimi fetum. Sacerdotes legunt eiusmodi opiniones; & postea miramur, si Missas celebrari festinanter, precipitanter, balbe, atque consule videamus?

XIV. Plura mihi dicenda forent adversus celebrantium Sacerdotum corruptelam, & quorundam Caluistarum laxas opiniones. Plura quoque dicenda essent de aliis Rubricis, de Missis votivis. Sed maioris momenti argumenta tractanda supersunt. Hæc ergo de sacrosancto Eucharistiæ sacramento dicta sufficiant. Sacerdotes memoriæ infixas habeant obvias illas litteras A. B. C. D. E. idest Missam esse celebrandam alte, breviter, clare, devote, exacte. Minus exacte quam par erat, de augustissimo hoc Sacrificio sumpsum a me est. A te, lector optime, peto, efflagitoque ut in tuis sacrificiis orare in expectationem inertie, ignorantie, & dicitantie mee apud Deum velis, ut si forte in multis erraverim, lumen infundere dignetur quo retractare aberrationes meas valeam. Si quid boni a me leucubratum est, id omne in sanctissime Trinitatis gloriam, post in honorem S. Thomæ Aquinatis, qui præ ceteris tam alte, tam perspicue, & tam incredibili profunditate de hoc augustissimo sacramento scripsit, cedat. Amen.

FINIS TOMI OCTAVI.

